

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

Bronislava Chocholová

Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV, v. v. i.

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

Tvorba heslára a výber terminologických hesiel

- jeden z najväčších problémov
- snahou je dosiahnuť vyváženosť pomeru medzi jednotkami bežnej slovnej zásoby a odbornými pomenovaniami

Kritériá výberu:

1. pomenovanie, o ktoré sa zaujíma aj širšia laická verejnosť, pretože sa bezprostredne dotýkajú niektorých stránok bežného života, čo sa odráža v ich frekventovanom výskyte v neodborných, najmä popularizačných a publicistických textoch
2. pomenovanie je kľúčovým termínom odboru, hoci jeho používanie nie je v bežnom diskurze frekventované

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

Výklad termínu vo všeobecnom výkladovom slovníku

- nemôže spĺňať požiadavky striktne formulovanej definície
- lexikografické výklady termínov sledujú kritérium obsahovej správnosti, ale neposkytujú používateľovi takú komplexnú a odborne formulovanú informáciu, akú mu ponúkajú terminologické slovníky a encyklopédie

Dokladovanie

- typickými spojeniami
- (štandardne) necitátovými dokladmi

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

○ **Spolupráca s odborníkmi**

- návrh (vypracovanie) heslára (?)
- vypracovanie odborných hesiel (?) – konzultácie s lexikografmi, úpravy pre potreby všeobecného výkladového slovníka
- naopak pri vypracúvaní terminologických významov a spojení v rámci bezpríznakových heslových slov potrebná konzultácia s odborníkmi
- každý autor slovníka by vypracúval heslá s pridelenou terminologickej oblasti – problém v zastupiteľnosti (?)

105 odborov, 64 odborných konzultantov

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

Spracovanie odborných lexikálnych jednotiek:

- ako samostatné heslo (jedno- al. viacvýznamové)
- ako význam (niekoľko významov)
neterminologického hesla
- ako terminologické spojenie pri bezpríznačkovom
heslovom slove

Označenie kvalifikátorom odboru – okrem napr.
vedných disciplín (*akustika, biológia,*
knihovníctvo, ontológia), hudobných žánrov a
nástrojov (*jazz, muzikál, husle, organ, píšťala*),
športových disciplín (*atletika, futbal, lukostreľba,*
plávanie) – odbor je uvedený vo výklade

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

1. Odborné slovo spracované ako samostatné heslo

1.1 jedno- al. viacvýznamové fungujúce ako termín v jednej al. vo viacerých terminologických oblastiach

karbonár *-ra pl. N -ri m. (tal.)* **hist.** člen tajných organizácií vznikajúcich na začiatku 19. stor., usilujúcich sa oslobodiť Talianov od francúzskej a rakúskej nadvlády a vytvoriť taliansky národný štát: *boj talianskych karbonárov; vplyv slobodomurárov na hnutie karbonárov*

platinovanie [-t-] *-nia s.* **tech.** pokrývanie, pokrytie povrchu materiálu tenkou vrstvou platiny na zvýšenie odolnosti proti korózii al. na vytvorenie dekoratívneho efektu: *p. strelných zbraní; nanášanie jednotlivých vrstiev pri platinovaní; medzi špeciálne maliarske techniky patrí aj p., bronzovanie a pozlacovanie*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

maturácia -ie ž. *(lat.)* **biol., psych.** vrodená postupnosť rastu a zmien organizmu, stupeň vývinu jednotlivých funkcií a schopností, ktoré sa ďalej rozvíjajú učením a cvičením: *v adolescencii pokračuje pohlavná m. a dosahuje sa plná reprodukčná zrelosť; nedostatočná m. sa prejavuje zníženými mentálnymi výkonmi*

piestnica -ce -nic ž. **stroj., tech.** tyč pevne spojená s piestom, ktorá silu pôsobiacu na piest prenáša na klukový aľ. iný mechanizmus, piestová, piestna tyč: *hydraulická p.; priemer piestnice; vymeniť piestnicu lodného motora; povoliť skrutky na piestniciach*

oltárnictvo -va -tiev s. **cirk., hist.** (v rímskokatolíckej cirkvi) osobitná právna jednotka založená kompetentnou cirkevnou autoritou, ktorá mala na starosti správu oltárov v kostoloch, povinnosť odslúžiť v roku určitý počet svätých omší: *bojnické o.; o. sv. Antona pustovníka; správcovia oltárnictiev; zoznam oltárnictiev vo farskom kostole; obec sa stala majetkom oltárnictva; oltárnictvá zriaďovali určité spoločenstvá (cechy, bratstvá) pri oltári svojho patróna*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

kastel [-t-] -lu L -li pl. N -ly m. (lat.)

1. **hist.** menšia starorímska (pohraničná) pevnosť: *rímsky k. pri Stupave; Na mieste dnešných Rusoviec sa rozkladal pohraničný kastel Gerulata. [Cs 2002]*
2. **hist.** stredoveký opevnený hrad, obyč. štvorcového pôdorysu, s nárožnými vežami, umožňujúci aktívnejšiu obranu: *francúzske, talianske kastely; Bratislavský hrad bol prestavaný podľa koncepcie kastelu*
3. **lod.** viacpalubová nadstavba na prednej časti (prove) a zadnej časti (korme) dávnych plachetníc s rozmiestnenou výzbrojou a vojakmi: *jednostožiarová vysokoboká plachetnica s dvoma kastelmi [Milan Ferko]*

pažnica -ce -níc ž.

1. **tech., stav., geol.** obyč. ocelová rúra al. sústava rúr slúžiaca na zaistenie otvoru vyvrtaného v zemi (napr. pri vŕtaní studní a sond) proti deformácii jeho profilu, zasypaniu, nežiaducim účinkom podzemnej vody a pod.: *ocelová, železobetónová p.; zabezpečiť vrt pažnicou*
2. **tech., stav., ban.** doskový prvok (obyč. foršňa) paženia stien stavebnej jamy al. guľatina, ocelový profil, železobetónová doska výstuže steny a stropu štôlne, podzemnej chodby v bezprostrednom kontakte s príľahlou zemínou; súčasť výstuže stavebnej jamy pri pažení: *príložné paženie s vodorovnými pažnicami; zatahovať pažnice za priečniky*
3. **tech., stav., eltech.** rúra z kompozitu, ocele al. plastu slúžiaca na utesnenie káblov a potrubí vstupujúcich do budovy proti vode, chránička: *tento typ pažnice vytvára tvarovo stály prestup stenou alebo základovou doskou*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

1.2.1 Determinologizované slová – napriek vysokému výskytu v neodborných textoch ostáva slovo pevnou súčasťou terminologickej sústavy daného odboru

perlátor *-ra L -re pl. N -ry m. (lat.)* **i tech.** koncová súčiastka vodovodnej batérie šetriaca vodu jej prevzdušňovaním, miešaním vody so vzduchom, šetrič vody: *úsporné perlátory; výmena perlátora; p. s možnosťou nastavenia prietoku vody; namontovať na batériu p.; vďaka perlátoru ušetríte až 40 % vody; jemný filter v perlátore zbavuje vodu nečistôt*

klaustrofóbia *-ie ž. (lat. + gr.)* **i lek., psych.** chorobný strach z (malých) uzavretých priestorov a z pobytu v nich: *pocit intenzívnej klaustrofóbie; trpieť klaustrofóbiou; podliehať klaustrofóbii; nedokázal sa zbaviť klaustrofóbie; hovor. mať, dostať, chytať klaustrofóbiu (z výťahu)*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

1.2.2 Slová z bežného jazyka fungujúce ako termíny

kvapalina *-ny -lín ž. i fyz.* látka prakticky nestlačiteľná, ktorá nemá stály tvar a pri špecifickej teplote prechádza varom do plynného stavu: *bezfarebná, bledožltá k.; hustá, riedka, olejovitá prchavá k.; horľavá, nemrznúca k.; teplota, vlastnosti kvapaliny; hladina, hustota, objem, prietok kvapaliny; k. s ostrým štiplavým zápachom; k. na odmasťovanie; odobrať vzorku vytekajúcej kvapaliny; k. sa vyparuje; priviesť kvapalinu do varu* **tech.** *brzdová kvapalina* slúžiaca na prenos sily z brzdového pedála na brzdy; *chladiaca, rezná kvapalina* znižujúca trenie pri obrábaní kovov

hučanie *-nia s. i lek.* pocit (neprijemného) šumenia najmä v ušiach a v hlave pri rozrušení, námahe, únave al. ako sprievodný jav niektorých ochorení; ochorenie vnútorného ucha, prejavujúce sa subjektívne vnímaným šumením al. pískaním v ušiach, ušný šelest: *pociťovať h. v hlave; h. v ušiach je často problémom starších ľudí; □ i hučať*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

občan -na pl. N -nia m. i práv., sociol. plnoprávny príslušník obce, mesta al. štátu s právami a povinnosťami stanovenými zákonom: *bežný, radový, uvedomelý o.; ctihodný o. kto sa teší všeobecnej úcte a vážnosti; významní, vážení občania mesta; ruskí, americkí občania; ekonomicky aktívni občania; sociálne slabší o. človek v horšej ekonomickej situácii; sociálne neprispôsobiví občania zjemňujúce pomenovanie obyvateľov v horšej ekonomickej situácii, ktorí sa z rozličných dôvodov neprispôsobujú spoločenským normám; základné práva a povinnosti občana; záujmové, dobrovoľné združenia občanov; cudzí štátny o.; stať sa štátnym občanom Slovenskej republiky; byť plnohodnotným občanom krajiny; pomáhať zdravotne postihnutým, hendikepovaným občanom; chrániť záujmy občanov; občania volia prezidenta priamo; vychovávať z detí slušných, poctivých, poriadnych občanov; ako slobodný o. mám právo vyjadriť svoj názor; Canis po sebe pozametal a ako ktorýkoľvek obyčajný občan sa električkou vybral do večerného mesta. [D. Dán] ● čestný občan kto bol za mimoriadne zásluhy prijatý do zväzku s daným mestom al. s danou obcou, v ktorej nemá trvalý pobyt; vážení občania oslovenie obyč. v príhovoroch*

- podobne *cena i ekon. |, kniha |i knih. |, mapa |i geod., kartogr. |, myslenie |i filoz. |, obchod |i ekon. |, plast |i chem. |*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

1.3 Termíny so všeobecnovedným významom označené skratkou **odb.**

haptika [-t-] -ky ž. (gr.) **odb.** neverbálna komunikácia sprostredkujúca výmenu informácií medzi komunikantmi dotykovým kontaktom, dotyková komunikácia: *dôležitou súčasťou haptiky je podanie ruky*

informatizácia [-t-] -ie ž. (lat.) **odb.** proces zavádzania, zavedenia informačných a komunikačných technológií, najmä počítačov, počítačových sietí a internetu do všetkých oblastí života spoločnosti: *i. knižníc, školstva, verejnej správy; podporovať informatizáciu v rezorte justície, zdravotníctva; pripraviť program, projekt, stratégiu informatizácie spoločnosti*

nehorľavosť -ti ž. **i odb.** neschopnosť materiálu po zapálení horieť; *op. horľavosť: n. ochranných odevov; výrobok s certifikátom nehorľavosti; zabezpečiť n. strešnej krytiny; Zásadou pri budovaní otvoreného ohniska je nehorľavosť a trvanlivosť použitých materiálov. [HN 2004]*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

2. Jeden al. viac významov slova má terminologickú platnosť

parochňa -ne -ní ž.

1. pokrývka hlavy vyrobená z prírodných vlasov al. zo syntetických vlákien, náhrada prirodzených vlasov: *čierna, blond p.; dievčina s dlhovlasou parochňou; nosiť parochňu; dať si na hlavu parochňu; chodiť v parochni; Dĺžku vlasov upravovala len natoľko, aby sa zmestili pod parochňu. [Slo 2002]; Napudrované parochne, krinolíny a okázalé gestá evokujúce Mozartovo obdobie. [Pd 2012]*
2. **biol., zool., poľov.** stále rastúci, nedostatočne kostnatejúci deformovaný parohový útvar, ktorý zviera nevytlka ani nezhadzuje, parochňovité parožie: *srnec mal namiesto parožia parochňu*

obnovný -ná -né príd.

1. ktorého cieľom je obnova, uvedenie do pôvodného dobrého, vyhovujúceho stavu al. utvorenie niečoho nového, cielenými zásahmi oproti predchádzajúcemu stavu zlepšeného, obnovovací: *o. program; záchranné a obnovné práce po záplavách*
2. **les.** súvisiaci s (prirodzenou) obnovou lesa, s (prirodzeným) nahradením lesného porastu novými jedincami: *obnovná ťažba; obnovné postupy; produkčná a obnovná schopnosť lesa; základom obnovných zásahov je vytvorenie rôznovekých smrečín*
3. **i náb.** ktorého cieľom je obnova, dodanie nového pozitívneho zmyslu, obsahu, novej kvality (života, činnosti a pod.): *obnovná sila nového začiatku; historické obnovné hnutia kresťanstva; obnovné úsilie v oblasti školstva*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

hystéria [-t-] -ie pl. G -ií D -iám L -iách ž. (gr.)

1. **lek., psych.** stav, pri ktorom sa duševné rozrušenie al. napätie prejavuje vonkajšími zmenami (prudkými citovými reakciami, kolísavosťou nálad, podráždenosťou a pod.) al. funkčnými poruchami; psychicky podmienený spôsob správania: *pubertálna h.; príznaky, symptómy, hystérie; mať náchylnosť na hystériu*
2. výbušné, citovo nezvládnuté správanie neprimerané danej situácii: *chytá ju h.; upadnúť do hystérie; povedať niečo s nádychom hystérie; Mária žiarlila na každú krajšiu ženu, keby ich teraz stretla, sotva by sa to obišlo bez škandálu a hystérie. [P. Kováčik]; V tom smiechu bola úľava i hystéria, lebo to, čo videla, jej prišlo v tej chvíli absurdné. [InZ 2002]*
3. stav vzrušenia vyvolaný mimoriadnymi okolnosťami, činmi, udalosťami a pod., ktorý sa zmocňuje veľkého počtu ľudí: *masová, kolektívna, všeobecná h.; nákupná, predvianočná h.; výpredajové hystérie; nepodľahnúť hystérii; Posledné zatmenie Slnka v tomto tisícročí vyvolalo v Európe takmer hystériu. [Sme 1999]*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

3. Jedno- al. viacvýznamové neutrálne heslové slovo, ktoré nadobúda terminologickú platnosť až v spojení

- tieto spojenia sa (od 2. zväzku) odčleňujú do samostatnej terminologickej zóny za **{T}** (v tlačennom texte je to čierny prázdny štvorček)
- heslové slovo sa v spojení neskracuje bez ohľadu na to, či je v základnom tvare al. nie
- terminologické spojenie v rámci neterminologických významov má vždy výklad, v rámci terminologických významov podľa potreby

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

meč *meča pl. N meče m.* sečná a bodná zbraň s rovnou, menej často zahnutou, jednostranne či obojstranne brúsenou čepelou a rukoväťou (ktorá sa nosila v puzdre, v pošve zavesenej na opasku): *krátky, široký m.; ostrý, tupý m.; bronzový, ocelový m.; dvojsečný m.; kráľovský, rytiersky m.; vzácny samurajský m.; ozdobná rukoväť meča; ukut' m.; opásat' sa mečom; tasiť, vytasiť m.; chopiť sa meča; siahnúť po meči; prebodnúť niekoho mečom; sekať, ťať mečom; na bojovom poli rinčali meče* {T} **archeol.** blatnický meč meč karolínskeho typu z prvej polovice 9. stor. s rukoväťou zdobenou plátovaným pozláteným bronzovým plechom a vykladanou striebrom, ktorý zrejme patril slovanskému veľmožovi, vzácna historická pamiatka; **hist.** právo meča (za feudalizmu) privilégium miest stínať odsúdencov

lineárny [-n-] -na -ne *príd. (lat.)*

1. majúci vlastnosti priamky, čiary, tvarom zodpovedajúci priamke, líniový: *l. vzor; lineárna kompozícia obrazu; klasické lineárne miery; zmena lineárneho pohybu tanečníka na točivý* {T} **archeol.** lineárna keramika neolitické keramické výrobky s rytými geometrickými líniami; lineárne písmo staroveké písmo používané v minojskej kultúre, ktoré sa vyvinulo z obrázkového písma a ktorého jednotlivé znaky sa písali v riadkoch
2. majúci jednoduchú následnosť, pravidelne postupujúci v určitých krokoch od východiskového bodu ku koncovému bodu, rovnomerný: *l. rast platov; l. proces zrýchľovania; vytvorit' l. model úlohy; Život nie je lineárny, ani predvídateľný. [InZ 2003]* {T} **fyz.** lineárny urýchľovač technické zariadenie na urýchľovanie pohybu elektricky nabitých elementárnych častíc; **mat.** lineárna rovnica algebrická rovnica prvého stupňa; lineárne programovanie metóda optimalizácie systémov opísaných sústavou lineárnych rovníc al. nerovnic; **psych.** lineárne myslenie myslenie napredujúce bez výraznejších zmien, zotrvávajúce v určitom stereotypu

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

oblúk -ka pl. N -ky m.

1. **mat.** časť krivky medzi dvoma jej bodmi: *kružnicový, eliptický o.*; *kružnicu môžeme rozdeliť na väčší a menší o.*

2. zakrivenie v tvare polovice al. menej, príp. aj viac ako polovice kružnice, kruhovitú zakrivenie; pohyb al. vec takého tvaru: *veľký, farebný o. dúhy*; *robiť oblúky vystretými pažami*; *lopta vysokým oblúkom preletela ponad bránu*; *konáre sa v oblúkoch skláňajú nad cestu*; *veľkým oblúkom obišiel dedinu*; *snoubordisti brázdia kopec širokými oblúkmi*; *Ach, škoda slov, – hodila rukou, cigareta opísala dymiaci oblúk, zasyčala na hladine.* [V. Švenková]; *pren. myšlienkový o.* istý vývoj, smerovanie al. rozpätie myšlienok; *pren. časový o.* časové rozpätie, rozmedzie

● **anat.** oblúk stavca ohraničuje stavcový otvor, kde je uložená miecha; jarmový oblúk súčasť tvárovej časti lebky človeka, líčna kosť; nadočnicový oblúk zhrubnutá vyvýšená kosť nad očnicou (u človeka súčasť čelovej kosti); podnebné oblúky symetrické časti podnebia ústnej dutiny; **astron.** denný slnečný oblúk zdanlivá denná trajektória Slnka nad obzorom; nočný oblúk časť oblúka zdanlivého denného pohybu nebeského telesa, ktorá leží pod obzorom; **geogr.** karpatský oblúk rozsiahly horský systém tiahnuci sa cez niekoľko štátov od predhoria Malých Karpát v Rakúsku až po územie v Srbsku, Karpaty, karpatská sústava; **geol.** ostrovny oblúk rad vulkanických ostrovov (obyč. v blízkosti hlbokých morských priekop), ktorý vzniká v prípade kontaktu dvoch oceánskych tektonických platní; **meteor.** súmrakový oblúk (kruhovitý) úsek oblohy¹ utvorený tieňom Zeme a pozorovaný na opačnej strane obzoru oproti zapadajúcemu Slnku, často s fialovým nádychom; **eltech., fyz.** elektrický oblúk elektrický výboj medzi dvoma elektródami pripojenými k elektrickému zdroju, oblúkový výboj; **tech.** zváranie elektrickým oblúkom tavné zváranie, pri ktorom zdrojom tepla je elektrický výboj vznikajúci medzi elektródou a zváraným materiálom; **šport.** trojkový oblúk (v basketbale) čiara vo vzdialenosti 6,75 m od koša, spoza ktorej úspešne hodeny kôš má hodnotu troch bodov

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

normatív [-t-] -vu pl. *N -vy m. (lat.)* **odb.** ukazovateľ, ktorý stanovuje normu; normatívny predpis, pravidlo, ustanovenie: *nízke, vysoké, rozdielne normatívy; n. kvality, spotreby; n. počtu žiakov v triede; určiť, stanoviť mzdový, prevádzkový, stravovací n.; zmeniť normatívy personálneho obsadenia v zdravotníckych zariadeniach; časové hodnoty normatívou pre dopravnú prevádzku; nový Zákoník práce vyhovuje normatívom Medzinárodnej organizácie práce; ekon. n. (výrobných) zásob* a) priemerné množstvo peňažných prostriedkov viazaných v zásobách podniku b) záväzný objem zásob

pneumatický [-n-t-] -ká -ké príd. (gr.) **i odb.** uvádzaný do činnosti stlačeným vzduchom; využívajúci stlačený vzduch na rozličné úkony, vzduchový: *p. pohon; pneumatická vrtačka; pneumatické pruženie auta; pneumatické kladivo; hadice sa musia pred pripojením na pneumatické náradie prefúknuť stlačeným vzduchom; tech., stav. p. výťah* ktorého kľetka sa uvádza do pohybu tlakom vzduchu v hermeticky uzavretej šachte; **pošt., dopr. pneumatická pošta** dopravujúca zásielky v špeciálnych puzdrách potrubím pomocou stlačeného vzduchu, potrubná pošta; **hud. p. organ** organ fungujúci na princípe ovládania znenia píšťal natlakovaným vzduchom v trubičkách

Niektoré terminologické spojenia nemajú ani jeden zo spracovaných významov daného slova, preto sa spracúvajú samostatne:

parcelačný -ná -né príd.

1. i geod., práv. súvisiaci s parceláciou, delením, rozdelením pozemkov; zameraný na parceláciu; utvorený parceláciou: *parcelačná čiara; parcelačné povolenie; p. plán mesta, obce; roľníci dostali parcelačnú pôdu z konfiškovaného majetku*
2. *parcelačný múr* a) **hist., stav.** (v stredoveku) obyč. opevňovací múr často slúžiaci ako nosná časť podzemnej a nadzemnej časti stavby b) **stav.** (v novoveku) ohradný, ohradový nenosný múr oddelujúci dva susediace pozemky
3. **lingv.** *parcelačný proces* vyčleňovanie slova al. časti vety do samostatného celku v rámci tej istej vety al. do samostatnej vety

objemový -vá -vé príd.

1. i odb. súvisiaci s objemom, veľkosťou priestoru, ktorý vyplňa, zaberá trojrozmerný objekt, teleso; týkajúci sa objemu; vzťahujúci sa na objem
2. vyjadrujúci zastúpenie istých jednotiek vzhľadom na objem: *o. podiel oxidov dusíka v spalínach; objemové množstvo plynu, kondenzátu, kyselíka; obsah alkoholu v nápoji je vyjadrený v objemových percentách*
3. vyjadrujúci isté množstvo al. istý rozsah nejakých činností, prostriedkov, jednotiek, položiek: *objemové ukazovatele výroby, predaja; určenie objemových údajov*
4. určený na zväčšenie objemu: *o. šampón; objemová riasenka; objemové tužidlo na vlasy*
5. **poľnohosp.** *objemové krmivo, objemové krmoviny* krmivo, krmoviny s vyšším obsahom vlákniny a s nižšou výživnou hodnotou a stráviteľnosťou (napr. seno, slama, plevy, siláž), ktorými sa vo väčšom objeme vykrmujú najmä prežúvavce a kone
6. **šport.** (v kulturistike, pri posilňovaní) zameraný na získanie veľkého objemu svalovej hmoty: *o. tréning; o. prípravok; počas objemovej fázy prípravy na súťaž som sa z 85 kg dostal na hmotnosť 105 kg*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

- **Terminologické spojenia, ktorých adjektívny komponent má veľmi úzku spájanosť**

karentovaný *-ná -né príd.:* **knih.** *karentovaný časopis* vedecký časopis registrovaný a spracúvaný prestížnou bibliografickou službou ISI Current Contents

planétový *[-n-] -vá -vé príd.:* **tech.** *planétové súkolesie* skupina ozubených kolies, z ktorých niektoré obiehajú okolo centrálného kolesa; *planétová prevodovka* prevodový mechanizmus tvorený niekoľkými takýmito súkolesiami

Faradayov *-va -vo príd. privl.:* **fyz.** *Faradayove zákony elektrolýzy* dva zákony, v ktorých ide o vzťah medzi veľkosťou náboja prechádzajúcim elektrolytom a množstvom vylúčenej látky (podľa anglického fyzika a chemika M. Faradaya)

ochridský *-ká -ké príd. (VM):* **geogr.** *Ochridské jazero* jazero na hraniciach Severného Macedónska a Albánska (podľa severomacedónskeho mesta Ochrid); **hist.** *Kliment Ochridský* slovanský vierozvest a žiak sv. Cyrila a sv. Metoda, v r. 886 n. l. vyhnaný z Veľkej Moravy, zakladateľ kláštora v Ochride; **hist., lit.** *ochridská legenda* dielo v staroslovienčine o živote ochridského biskupa Krátky život sv. Klimenta (napísaný podľa dlhšej gréckej predlohy Život sv. Klimenta z 11. al. zo začiatku 12. stor., tzv. bulharská legenda)

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

4. Botanické a zoológické (nomenklatúrne názvy)

ostropysk *-ku pl. N -ky I -kami/-kmi m.* trváca, zväčša husto chlpatá rastlina z čeľade bôbovitých s bezlistou bylou, fialovými al. bledožltými kvetmi v strapcoch a perovito zloženými listami (s kopijovitými lístkami) v prízemnej ružici: *v Belianskych Tatrách sú rozšírené klinčeky, ustavače a ostropysky* **T bot.** *ostropysk Hallerov* *Oxytropis halleri*; *ostropysk karpatský* *Oxytropis carpatica*; *ostropysk poľný tatranský* *Oxytropis campestris subsp. tatrae* zákonom chránený endemit rastúci na skalách, sutinách

muchárik *G a A -ka pl. N a A -ky m.* malý hmyzožravý spevavý vták z čeľade muchárikovitých veľkosťou podobný vrabcovi, žijúci obyč. v listnatých a zmiešaných lesoch al. v parkoch: *mucháriky hniezdia v dutinách stromov* **Tzool.** *muchárik bieločrý* *Ficedula albicollis*; *muchárik červenohrdlý syn. muchárik malý* *Ficedula parva*; *muchárik čiernohlavý* *Ficedula hypoleuca*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

5. Oficiálne názvy štátov a území spracúvané za skr. polit. admin. a geografické názvy

indický [-d-] -ká -ké *príd.* súvisiaci s Indiou, s Indmi; pochádzajúci z Indie: *i. čaj; indické plátno; tradičná indická kuchyňa* **T** **polit. admin.** *Indická republika* India; **geogr.** *Indický oceán* ohraničený na severe južnou Áziou, na západe Arabským polostrovom, na východe Malajským polostrovom, Sundskými ostrovmi a Austráliou a na juhu Južným oceánom; *Indický polostrov* polostrov v južnej Ázii, Predná India; *zool. slon indický* *Elephas maximus*

kniežatstvo -va -tiev *s.* samostatný, nezávislý štátny útvar, v ktorom vládne knieža, forma monarchie: *európske kniežatstvá; sídlo kniežatstva; zánik kniežatstva; rozpad ríše na kniežatstvá; vládnuť kniežatstvu; podmaniť si k.; Nemecko v devätnástom storočí bolo roztrieštené na štyri kráľovstvá a nesčíselné množstvo kniežatstiev.* [J. Lenčo] **{T}** **hist.** *Nitrianske kniežatstvo* najstarší historicky dokázaný štátny útvar, ktorý vznikol koncom 8. stor. na území dnešného Slovenska; *Moravské kniežatstvo* štátny útvar, ktorý vznikol koncom 8. stor. na území Moravy; *údelné kniežatstvo* v ranom stredoveku oblasť vlády vyčlenená jednotlivému príslušníkovi vládnuceho rodu, údel; **polit. admin.** *Andorrské kniežatstvo* Andorra; *Lichtenštajnské kniežatstvo* Lichtenštajnsko; *Monacké kniežatstvo* Monako

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

o Profesionalizmy (profesionálny slang)

betón -nu pl. N -ny m. (fr.) 3. obyč. pl. *betóny* šport. profes. veľké chrániče prednej časti nôh hokejového brankára: *trafiť pukom medzi betóny; prestreliť betóny; Unik z krídla zakončil strelou do betónu brankára. [Pc 1999]*

košielka -ky -ľok ž. 2. admin. profes. sprievodná informácia (obyč. v podobe tabuľky) k oficiálnemu dokumentu; pracovný obal na spisy s takýmito informáciami: *k. materiálu; vytvoriť košielky na jednotnú úpravu projektov; Na stole ležala kôpka úradníckych košielok. [P. Valo]*

odševok -vku pl. N -vky m. odev. profes. zošitý záhyb látky na odeve na dosiahnutie priliehavosti, záševok: *hlboký prsný o.; pozdĺžne, šikmé odševky; dĺžka odševku; rozžehlenie odševkov; zadný diel šiat má odševky; osvojiť si pracovný postup zhotovenia odševkov*

planktónka -ky -nok ž. biol. profes. sieťka v ráme zužujúca sa smerom k pripevnenej nádobe, používaná na zber planktónu, drobných vodných organizmov, planktónová sieťka: *zber vodnej fauny, kôrovcov pomocou planktónok; spustiť planktónku z člna do vody; získavať vzorky ručnou sieťkou alebo planktónkou*

SPRACOVANIE TERMINOLÓGIE V SSSJ

- 1. zväzok – **30 293** heslových slov → 4 426 jednovýznamových terminologických hesiel, 7 916 hesiel aspoň s jedným odborným kvalifikátorom v niektorom význame (vrátane terminologických spojení)
- 2. zväzok – **25 418** heslových slov → 3 755 jednovýznamových terminologických hesiel, 7 346 hesiel aspoň s jedným odborným kvalifikátorom v niektorom význame (vrátane terminologických spojení)
- 3. zväzok – **16 815** heslových slov → 2 947 jednovýznamových terminologických hesiel, 5 381 hesiel aspoň s jedným odborným kvalifikátorom v niektorom význame (vrátane terminologických spojení)
- 4. zväzok – **15 329** heslových slov → 2 237 jednovýznamových terminologických hesiel, 5 007 hesiel aspoň s jedným odborným kvalifikátorom v niektorom význame (vrátane terminologických spojení)

Top Ten: odb., lek., tech., šport., práv., ekon., bot., zool., fyz., admin. (lit., hist., lingv.)

